

SIIRTOLAISLEHTIEN ROOLI JA MERKITYS

Arja Pillin vaitoskirja, joka tarkastettiin Turun yliopistossa lokakuussa 1982, käsittelee kanadan-suomalaisen lehdistön historiaa aikana 1901-1939. Nyt julkaistava artikkeli perustuu lectio praeursoriaan, jonka hän esitti väitöstilaisuudessa.

Arja Pilli työskentelee historian, yhteiskuntaopin ja taloustiedon didaktiikan lehtorina Turun yliopiston Opettajankoulutuslaitoksessa.

Pohjois-Amerikan ensimmäinen siirtolaislehdiksi tulkittava lehti alkoi ilmestyä Pennsylvaniassa v. 1739. Se oli saksankielinen eli ilmestyi muulla kielellä kuin siirtokuntien valtakielellä, joka oli englanti.¹ Nykyisen Kanadan alueen etnisen lehdistön historia alkaa v:sta 1788, jolloin Halifaxissa Nova Scotiassa alkoi ilmestyä lyhytikäiseksi jäänyt Die Welt und Neuschottländische Correspondenz.² Australian varhaisin vieraskielinen lehti on vuodelta 1848.³ Voidaan täydellä syyllä todeta siirtolaislehdistön historian olevan varsin pitkä.

Varhaisvaiheessa siirtolaislehtiä oli vähän, ja levikiltään ne olivat vaatimattomia. Voimakkaan siirtolaisuuden vastaanottajamaissa muodostui vähitellen runsaslukuinen ja yhteenlasketulta levikiltään varteenotettava vieraskielinen lehdistö. Voimakkaimmaksi kehittyi etninen lehdistö Yhdysvalloissa. Maassa ilmestyi sata vuotta sitten noin 800 siirtolaisille tarkoitettua lehteä, ja määrä kasvoi

vuosisatain vaihteen vilkkaan maahanmuuton vaikutuksesta yli tuhanneksi. V. 1917 se oli n. 1300 kappaletta, mutta 1920-luvulla määrä putosi. V. 1931 Yhdysvalloissa ilmestyi enää n. 880 siirtolaislehteä, ja niiden yhteislevikin on arvioitu olleen tuolloin n. 8 miljoonaa.⁴ Yksityiskohtaiset tiedot siirtolaislehdistön levikistä ja lukumäärästäkin ovat ilmeisen epätarkkoja, erityisesti varhaisimmilta ajoilta. Tämä johtuu mm. siitä, että monet lehdet jäivät lyhytaikaisiksi, ja siitä, että varman tiedon saaminen vieraskielisten vähemmistöjen toiminnasta voi olla vaikeaa. Kanadan siirtolaislehtiä lukumäärä pysyi naapurimaahan verrattuna huomattavan pienenä. V. 1931 Kanadassa ilmestyi 49 siirtolaislehteä, yhteenlasketulta levikiltään hieman alle 300 000:n. Vasta toisen maailmansodan jälkeisen maahanmuuton voimistumisen seurauksena siirtolaislehdistö kasvoi merkittävästi. Nykyään Kanadan etnisen sanomalehdistön lukumäärä on yli

kaksisataa ja kokonaislevikki yli miljoonan. Lisäksi ilmestyi n. 150 erilaista siirtolaisille tarkoitettua aikakauslehteä.⁵ Myös Australian vieraskielinen lehdistö pysyi toista maailmansotaa edeltäneenä kautena pienenä ja koki voimistumisensa sodan jälkeen.⁶

Siirtolaislehdistö - kokonaisuutena - on tavoittanut ja tavoittaa suuren määrän lukijoita ja on täten varteenotettava yhteiskunnallinen ja historiallinen ilmiö. Maailmankuvaa muodostavana tekijänä sen merkitys ei ole syytä väheksyä.

Tutkimuskirjallisuudessa on toistaiseksi kiinnitetty siirtolaisten lehdistöön vähän huomiota. Esimerkiksi W. H. Kesterton omistaa 300-sivuisessa Kanadan lehdistöhistoriassa kymmenkunta riviä etniselle lehdistölle.⁷ Siirtolaislehdet näyttäisivät olevan "ei kenenkään maalle" sijoittuva ilmiö. Niiden olemassaolon ja tehtävien perustana ovat siirtolaisyhteisön asema ja tarpeet. Vaikka kaunopuheisesti saatetaan sanoa, että siirtolaisilla on kaksi kotimaata, monet heistä ovat oikeastaan olleet irti kummastakin kotimaasta ja eläneet koti-ikävää tuntien eristäytyneinä vieraskielisessä ympäristössä. Niin myös siirtolaislehtiin on oman etnisen ryhmän ulkopuolella kiinnitetty vähän huomiota. Siirtolaisten alkuperäisissä kotimaisissa ne ovat jääneet melko tuntemattomiksi; myös vastaanottajamaissa niihin on pääsääntöisesti suhtauduttu välinpitämättömästi. Esimerkiksi Kanadassa ei normaaleina aikoina kiinnitetty paljonkaan huomiota siirtolaislehdistöön. Kielimuurin suojassa, vieraskielisinä, niillä oli vapaat toimintamahdollisuudet. Laajimman huomion, ja virallisen huomion, kohteiksi vieraskieliset lehdet joutuivat kriisiaikoina, erityisesti maailmansotien aikoina - ja silloinkin huomio oli negatiivista: pelättiin vieraskielisen lehdistön käyttäytyvän sopimattomasti.

Siirtolaislehdet ja uusi kotimaa

Vaikka siirtolaisten julkaisutoimintaa ei ole heidän uudessa kotimaassaan paljonkaan tunnettu, tämä ei merkitse sitä, että sillä ei olisi ollut laajempaakin merkitystä. Etninen

lehdistö on kertonut tulokkaille uuden asuinmaan olosuhteista, normeista, traditioista ja ajankohtaiskysymyksistä. Useat tutkijat korostavat juuri tätä siirtolaislehdistön roolia. Esimerkiksi Victor Turek, Kanadan puolalaisten lehdistön tutkija, toteaa siirtolaislehdistön olevan yksi tärkeimmistä välikappaleista, joka edistää siirtolaisten sopeutumista, vähittäistä sopeutumista, Kanadaan. Samantyyppinen tehtävä on siirtolaisten omilla yhdistyksillä, seurakunnilla ja harrastuspiireillä.⁸ Täten etninen lehdistö on uuden kotimaan kannalta hyödyllinen kansalaiskasvatuksen väline.

Monelle siirtolaiselle omakielinen lehdistö oli hyvin tarpeellinen, sillä kielitaito ei riittänyt maan pääkielillä ilmestyvien lehtien seuraamiseen. Siirtolaislehdistö ei ehdottomasti sittenkään ollut ainoa informaatiokanava. Etenkin pitkään uudessa kotimaassa asuneet saman kansallisuuden jäsenet auttoivat tulokkaan totuttautumista uusiin oloihin. Lawrence Lam on melko tuoreessa tutkimuksessaan, jonka kohteena olivat Toronton kiinalaiset ja heidän lehdistönsä, päättänyt sellaiseen tulokseen, ettei Kanadan kiinalaisen siirtolaislehdistön kanadalaisista vaikutus ole nykyään erityisen suuri. Ainakin kiinalaisille näyttäisi lehdistöään tärkeämpi tiedonsaantikanava olevan henkilökohtainen ystävä-, tuttava- ja naapuriverkosto. Tulokset yllättävät varsinkin siksi, että Kanadan kiinalaisten julkaisutoiminta on nykyään vilkasta ja myös heidän lehtiensä levikkiluvut korkeita.

Siteet siirtolaisten alkuperäisiin kotimaihin

Useimmat siirtolaislehdet ovat julkaisseet oikeastaan kahta kotimaanosastoa. Siirtolaiset tarvitsivat valmennusta uutta elinympäristöään varten, mutta siteet vanhaan kotimaahan eivät yhtäkkisesti eliminoituneet. Vieraisissa oloissa ei ollut harvinaista, että koti-ikävän vaikutuksesta uskollisuus entistä kotimaata kohtaan voimistui. Samoin voimistui halu tietää entisen kotimaan asioista. Niinpä useat siirtolaislehdet käsitelivät tätä aihe-

piiriä laajasti, joskin entistä kotimaata koskevat aiheet yleensä vähenivät lehden itsensä vanhetessa ja sen lukijain mukautuessa uuteen ympäristöönsä.¹⁰

Useimpien siirtolaislehtien kannanotot lukijoidensa entiseen kotimaahan olivat myötämielisiä. Esimerkiksi Kanadan ja Yhdysvaltain slaavilaislehdistön enemmistö oli kansallismielisiä ja pyrki ylläpitämään lukijoidensa kansallistietoisuutta.¹¹ Toisaalta, esimerkiksi suomalaisten siirtolaisten vasemmistolehdistö suhtautui Suomeen hyvin kriittisesti.

Entisen kotimaan käänteentekevät murroskaudet ja dramaattiset tapahtumat (kuten vapaustaistelut, itsenäistyminen, katastrofit) herättivät yleensä kaikkien etnisten ryhmien lehdistössä vilkasta kirjoittelua. Siirtolaislehdet kävivät samoja taisteluja, joita siirtolaisten alkuperäisissä kotivaltioissa tai oman kansallisuuden parissa käytiin. Erityisen kärkkäästi kirjoittivat entisen kotimaan asioista poliittisten pakolaisten perustamat lehdet. Toisen maailmansodan jälkeenhän Kanadaan saapui runsaasti poliittisia pakolaisia Itä-Euroopan maista, ja näistä siirtolaisista monet olivat alkuperäiseltä ammatiltaan henkisen työn tekijöitä, jotka pitivät luontevana ryhtyä uudessa asuinmaassa siirtolaislehden toimittajiksi.¹²

Kaksisuuntaisen lojaalisuuden ongelma

Joseph M. Kirschbaum painottaa, että Kanadan siirtolaisten kansallismieliset lehdet eivät yleensä joutuneet kansallismielisyydessään ristiriitaan Kanadan etujen kanssa vaan yhdistivät lojaalisuuden sekä entistä että uutta kotimaata kohtaan.¹³ Kanadan siirtolaislehdistön historia osoittaa kuitenkin, ettei tämä kysymys aina ollut aivan yksikertainen. "Kahden isänmaan ongelma" tai "kaksisuuntaisen lojaalisuuden" (englanniksi: double loyalties) ongelma kohosi esille erityisesti maailmansotien aikana, jolloin Kanadan viranomaiset kiinnittivät tavannomaista enemmän huomiota vieraskieliseen lehdistöön. Vaikeasti valvottavan siirtolaislehdistön pelättiin tekevän propagandaa

Ison Britannian, Kanadan ja niiden liittolaisten sodankäyntiä vastaan. Tällöin erityisen huomion kohteina olivat niiden siirtolaisten lehdet, joiden alkuperäiset kotimaat olivat sodassa Ison Britannian vastapuolella.

Varsinkin saksankielisen siirtolaislehdistön kohtelu on hyvin kiintoisa. Ensimmäisen maailmansodan aikana viranomaiset olivat kylläkin tyytyväisiä saksalaislehdistöön, ja lehdistö mukautui melko tottelevaisesti sensuurin vaatimuksiin. Siitä huolimatta sen ilmestymisedellytyksiä heikensi yleinen saksalaisvastainen antipatia. Toisaalta saksalaisväestö, lukijakunta, oli osin pettynyt lehdistönsä varovaisiin kannanottoihin ja odotti rohkeampaa patriotismia. Aivan ensimmäisen maailmansodan lopulla saksankieliset lehdet - 13 muun ryhmän lehtien kanssa - julistettiin laittomiksi, mutta syy tähän ei ollut niinkään lehdissä itsessään kuin huolestuneisuudessa, jota Kanadan hallituspiirit tunsivat maan sisäisen rauhan säilyttämisestä.¹⁴

Samantapainen tilanne uusiutui toisen maailmansodan aikana. V. 1939 viranomaiset lakkauttivat äärimmäisyyslehden, kansallissosialismia kannattavan Deutsche Zeitung für Kanada, jolla tuolloin oli noin 6000 tilaajaa. Muutoin saksalaislehdet eivät juuri herättäneet huomiota.¹⁵ Katsauksessa vuodelta 1942 mainittiin, ettei mikään niistä suoranaisesti tukenut akselivaltoja, mutta eräät lehdet olivat epäilyttävän neutraaleja. Toisaalta, eräiden muiden etnisten ryhmien, kuten ukrainalaisten, kansallismielisillä lehdillä oli vaikeuksia sovittaa yhteen kaksisuuntaista lojaalisuutta.¹⁶ Torontossa ilmestyvä suomenkielinen Vapaa Sana sai Suomen jatkosodan aikana useasti nuhteita sensuuriviranomaisilta, koska se kannatti liian voimakkaasti Suomea ja arvosteli liian kärjekkäästi Neuvostoliittoa.¹⁷ Useimmat siirtolaislehdet pitivät tärkeimpänä oman ilmestymisensä turvaamista ja alistuivat sota-vuosien sensuuriin.

Normaaleina aikoina kahden kotimaan huomioon ottaminen ei ollut siirtolaislehdille periaatteellinen ongelma. Käytännön

ongelma se kyllä saattoi olla, jos entisestä kotimaasta ei saanut riittävästi tietoa.

Siirtolaislehti toteuttaa ”luonnostaan” kahta periaatteessa ristiriitaista tehtävää: kertoessaan uudesta kotimaasta se auttaa siirtolaisia mukautumaan uuteen, mutta välittäessään informaatiota vanhasta kotimaasta se hidastuttaa sopeutumista ja ylläpitää lukijainsa alkuperäistä kansallista identiteettiä.¹⁸ Nämä kaksi ulottuvuutta sisältyvät siirtolaislehdistön rooliin samalla tavoin kuin entinen ja uusi kotimaa kuuluvat kenen tahansa siirtolaisen ajatusmaailmaan.

Siirtolaisyhteisön palvelija

Vaikka entinen ja uusi kotimaa ovat olleet ja ovat tärkeitä aihepiirejä etnisessä lehdistössä, etninen ryhmä, siirtolaisten yhteisö, on se maaperä, josta tämä lehdistö kasvaa. Siirtolaislehti on olemassa siirtolaisia varten. Se palvelee etnistä ryhmäänsä - paitsi välittämällä yleistä informaatiota ryhmän intressit huomioon ottaen - myös kertomalla ryhmän omasta toiminnasta, sekä yksityisistä ihmisistä että järjestäytyneestä yhteistoiminnasta. Suurin osa Kanadan siirtolaislehdistä oli ja on edelleen erilaisten järjestöjen tai kirkkokuntien äänenkannattajia, ja suhteellisen harvat lehdet olivat kaupallisia yksityisyrityksiä.¹⁸ Tämä pätee myös Kanadan suomenkieliseen lehdistöön ja Yhdysvaltain suomenkieliseen lehdistöön.

Koska lehdet olivat eri näkemyksiä edustavien ryhmittymien äänenkannattajia, hyvin harva lehti edusti koko etnistä ryhmäänsä. Siirtolaislehdistö ei ole eikä ollut mielipiteiltään yhtenäinen, kuten ei myöskään etninen ryhmä yleensä ole yksi-ilmeinen, yksimielinen ja yhteiset edut omaava kokonaisuus.

Siirtolaislehdistö on sidoksissa etnisen ryhmän identiteettiin. Toisaalta, lehti vahvistaa siirtolaisten ja heidän jälkeläistensä kansallista identiteettiä, tietoisuutta alkuperäisestä kansallisuudestaan ja kulttuuristaan. Toisaalta, lehden julkaiseminen on sinänsä osoitus siitä, että etninen ryhmä tuntee olevansa tietty yhteenkuuluva ryhmä,

joka tarvitsee omia spesifejä tiedonvälityskanavia. Siirtolaislehden hengissä pysyminen riippuu taloudellisten ja henkisten resurssien riittävyydestä ja kannattajakunnan lukumäärästä, mutta avainkysymys kuitenkin on, mitä omakieliset lehdet todella merkitsevät siirtolaisille.

Lähdeviitteet:

1. Park, Robert E., *The Immigrant Press and Its Control*. Americanization Studies. First published 1922. Republished St. Clair Shores, Michigan 1970, s. 253.
2. Pili, Arja, *The Finnish-language Press in Canada, 1901-1939. A Study in the History of Ethnic Journalism*. *Annales Academiae Scientiarum Fennicae. Dissertationes Humanarum Litterarum* 34. ja *Migration Studies C* 6, Turku 1982, s. 21.
3. Gilson, Miriam & Zubrzycki, Jerzy, *The Foreign-language Press in Australia 1848*. Canberra 1967, s. 4.
4. Park, mt. s. 318, table XVIII; Ware, Caroline, *Foreign Language Press*, *Encyclopaedia of the Social Sciences*. vol. 6, 13th printing. New York 1959, s. 378.
5. Report of the Royal Commission on Bilingualism and Biculturalism, Book IV. *The Cultural Contribution of the Other Ethnic Groups*. Ottawa 1970, reprinted 1973, s. 343; *The Ethnic Press in Canada*, 25 June 1980 (näyttelyesite, National Library of Canada).
6. Gilson & Zubrzycki, mt.s. 25.
7. Kesterton, W.H., *A History of Journalism in Canada*. Toronto 1967, s. 175. - Vrt. McGillivray, George B., *A History of Fort William and Port Arthur Newspapers from 1875*. Toronto 1968. Tässä teoksessa kiinnitetään huomiota myös alueella julkaistuihin siirtolaislehtiin.
8. Turek, Victor, *The Polish-language Press in Canada. Its history and a bibliographical list*. Toronto 1962, ss. 19-20. - Ks. myös Boyd, Alan R., *The Foreign-language Press in Canada*, teoksessa Imre Bernolak, Alan R. Boyd, Oswald Hall, V.J. Kaye, John Kosa, W.A. McFaul, Louis Rosenberg & Henry Seywerd (toim.), *Immigrants in Canada*. Montreal, 1955, ss. 44-45; Wittke, Carl, *The German-Language Press in America*. Lexington 1957, s. 2; Kirschbaum, J. M., *The Canadian Ethnic Press and its Role in Canadian Life*, teoksessa *Twenty Years of the Ethnic Press Association of Ontario. Souvenir Book*. Edited by J.M. Kirschbaum, B. Heydenkorn, V. Mauko & Rev. P. Gaide, Toronto, Ontario 1971, s. 5.

9. Lam, Lawrence, *The Role of Ethnic Media for immigrants: A Case Study of Chinese Immigrants and Their Media in Toronto*. *Canadian Ethnic Studies*, vol. XII, No 1, 1980, ss. 77-89.
10. Turek, mt.s. 88-89; Gilson & Zubrzycki mt. s. 62-63; Kirschbaum mt. s. 3.
11. Kirschbaum J.M., *The Ideological Orientation of the Canadian Slavic Press*, teoksessa *Slavs in Canada*, vol. three. *Proceedings of the Third National Conference on Canadian Slavs*. Compiled and edited by Cornelius V. Jaenen. Toronto 1969, s. 296-298.
12. Boyd, mt.s. 46; Kirschbaum 1969, s. 298-299.
13. Kirschbaum, J.M., *The Ideological Orientation of the Ethnic Press*. teoksessa *Twenty Years of the Ethnic Press Association of Ontario*. Toronto, Ontario 1971, s. 157.
14. Ks. lähemmin: Bodreau, Joseph Amadée, *The Enemy Alien Problem in Canada, 1914-1921*, Unpublished PhD thesis, University of California, Los Angeles 1965, s. 30; Kalbfleisch, Herbert Karl, *The History of the Pioneer German Language Press of Ontario, 1835-1918*. Toronto 1968, ss. 105-106; Bausenhart, Werner A., *The Ontario German-Language Press and its Suppression by Order in Council in 1918*. *Canadian Ethnic Studies*, Vol. 2, no. 3, 1970, 35-45. - *Yhdysvaltain saksankielisen lehdistön tilannetta ensimmäisen maailmansodan vuosina on käsitelty mm. seuraavissa teoksissa: Wittke mt. ss. 235-274; Park mt. ss. 412-429, 442.*
15. Kirkconnell, Watson, *the European-Canadians in Their Press*. *The Annual Report of the Canadian Historical Association 1940*, ss. 86, 89.
16. Yargasch, Ed., *The New Canadian Press and the War Effort*. Address delivered on October 15, 1942, to the Writers', Broadcasters' and Artists' War Council, Toronto.
17. Ibid.; ks. myös Raivio, Yrjö, *Kanadan suomalaisten historia I*. Vancouver B.C. 1975, 444-446.
18. Ks. esim. Ware, mt. ss. 378-379; Turek mt. s. 17; Pilli mt. ss. 286-287.

Character and Meaning of Ethnic Newspapers

The ethnic press has a long history, for the first immigrant paper in North America was published in Pennsylvania in 1739. The first ethnic paper in what is now Canada, was *Die Welt und Neuschottländische Correspondenz*, which began to appear in Halifax, Nova Scotia in 1788. In the early decades, the number of newspapers aimed at immigrants was very small, but, gradually, it grew to considerable proportions. In 1931, for example, the number of ethnic papers appearing in the United States was approximately 880, with a combined circulation of around 8 million. Simultaneously, 49 ethnic papers were published in Canada, and their total circulation has been estimated at a little less than 300 000. Nowadays, the number of ethnic newspapers in Canada is around two hundred.

The ethnic papers have been rather unknown outside the immigrant communities. However, these papers had, in a sense, a wider range of communicative functions to fulfil than ordinary papers. For the immigrants, they were extremely important, since most of the new arrivals were unable to speak or read the language of the host country on their arrival. Typically, these papers informed their readers about the affairs and events

of the host country, and the ethnic press was thus a medium for the education of new citizens. In addition, the ethnic papers published news about the country of origin, especially about extraordinary events there. As a rule, ethnic papers tended to be loyal both to the country of origin and to the host country, but during both the World Wars, some papers had difficulties in combining these double loyalties. Normally, however, there was no difficulty.

The ethnic papers have grown out of the needs of the ethnic groups, and they serve the immigrants, by publishing general news of interest for the immigrants and by carrying news about the ethnic groups. Very few of the ethnic papers have been commercial enterprises; most of them represented some ethnic organizations - churches or cultural or political organizations. The ethnic groups were seldom unanimous about politics or religion, for example, and neither were the newspapers. Very few of the ethnic papers represented the whole of their ethnic group, but most were the voices of differing groupings within the communities.

The ethnic press is related to the identity of the ethnic group. The very existence of an ethnic paper indicates that immigrants from a community needing specific media of their own.